

Leren weven

Mirja Wark

Inhoud

INLEIDING

Waarom dit boek en voor wie?	3
---	----------

HOOFDSTUK 1

Het weefgetouw en weven in de praktijk	9
---	----------

- Wat is weven? 10
- Het weefgetouw 10
- Verdere benodigdheden 15
- Handweven in vijf stappen 16

HOOFDSTUK 2

Ontwerpen en de kettingbrief (Stap 1)	17
--	-----------

- Je eerste ontwerp 18
- De kettingbrief 19

HOOFDSTUK 3

Ketting scheren (Stap 2)	21
---------------------------------------	-----------

- Gereedschap 22
- Ketting scheren op een scheerraam 23
- Afbinden 27
- Ophaken 29

HOOFDSTUK 4

Opzetten van het weefgetouw (Stap 3)	31
---	-----------

- Het riet 33
- Riet inrijgen 33
- Kettingdraden in de hevels rijgen 40
- De ketting aan de kettingboom bevestigen en opbomen 43
- De ketting vastmaken aan de voorkant van het getouw 46

HOOFDSTUK 5

Weven (Stap 4) en vodden	49
--	-----------

- De eerste inslagen op een nieuwe ketting 50
- Vodden 54
- Eindelijk weven 58
- Aan- en afhechten 60
- Opbomen en afrollen 62
- Bijhouden waar je bent met je ontwerp 62
- Afhalen en opruimen 63

HOOFDSTUK 6

Afwerken (Stap 5) en het verslag	65
--	-----------

- Afwerken van de ketting met franje 66
- Afwerking van de ketting met gewezen zoom 70
- Het verslag 72
- Verslag van Weefsel 1, een zitloper in voddenweefsel 74

HOOFDSTUK 7

Een weefplan tekenen, bindingsleer	77
---	-----------

- Tekening op ruitjespapier 78
- De bindingstekening 79
- Het weefplan 81

HOOFDSTUK 8

Raanu, haspelen en bollen winden	87
---	-----------

- Wat is Raanu? 88
- Voorbereidingen 89
- Inslag klaarmaken 93
- Raanu weven 94
- Patroontjes 96
- Afwerken van de Raanu 97
- Verslag van Weefsel 2, een laptophoes in Raanu techniek 99

HOOFDSTUK 9

Schuiten en ruiten	103
---------------------------------	------------

- Weefschuiten en spoelen 104
- Weven met een schuit en inweven 107
- Weffeffecten en de vierkante instelling 108
- De ruit 111
- Rietrijgen 114
- Een vierkante instelling weven in de praktijk 117
- Een gebroken draad repareren (in WAT NU) 118
- Verslag van Weefsel 3, een geruite droogdoek van cottoline 119

HOOFDSTUK 10

Schijnpatronen en nieuwe ketting aan een oude knopen	123
---	------------

- Schijnpatronen 124
- Ontwerpen 126
- Blokhutweefsel, een klassiek schijnpatroon 129
- Scheren met twee draden tegelijk 130
- Nieuwe ketting aan een oude knopen 132
- De weversknoop 133
- Weven met twee schuitjes 134
- Een ketting afwerken met zoomsteken 134
- Verslag van Weefsel 4, twee placemats in blokhutschijnpatroon 137

HOOFDSTUK 11

Opgang, neergang en trapgetouwen	141
---	------------

- Getouwen met schachten die omhooggaan 142
- Getouwen met schachten die omlaaggaan 144
- Contramars getouw: wippen en schemels 148
- Het dobbygetouw, een aparte categorie 150

- Hangende- en staande rietlade:
de hoogte van het riet bepalen 152
- Aanbinden van een trapgetouw 154
- Waar je bij het aanschaffen van
een weefgetouw aan moet denken 156

HOOFDSTUK 12

- Kepers, wandelend weven en wol 157**
 - De drie basisbindingen 158
 - Over kepers 159
 - Een trapgetouw met neergang 162
 - Kepers weven 167
 - Wol 168
 - Weefschuiten 170
 - Afwerken van wollen weefsels 172
 - Verslag van Weefsel 5,
een wollen sjaal in keper 174

HOOFDSTUK 13

- Kepers in alle richtingen en blokontwerpen 179**
 - Zigzagkepers 180
 - Zelfkanten bij kepers met richtingsverandering .. 183
 - Spitskepers 184
 - Progressieve sprongvorming en de zwaarst
beladen schacht, inrijg omzetten 186
 - Ruitkepers 188
 - Blokontwerp 190
 - Verslag van Weefsel 6, twee kussens
in keper 4 met gebroken terugkeer 194

HOOFDSTUK 14

- Afleidingen van platbinding,
meer blokontwerpen en linnen 199**
 - Inslagripsbinding 200
 - Kettingripsbinding 201
 - Mattenbinding 202
 - Ripsbinding en mattenbinding weven 202
 - Blokontwerpen maken met
afleidingen van de platbinding 204
 - Linnen 207
 - Garen op een klos 208
 - Scheren met een scheermolen 209
 - Verslag van Weefsel 7.1, linnen tafelloper in
fantasiekettingrips en platbinding
voor getouw met 8 schachten 211
 - Verslag van Weefsel 7.2, linnen tafelloper met
platbinding en inslagrips IR 2/2
voor getouw met 4 schachten 214

HOOFDSTUK 15

- Speels weven en wikkels 217**
 - Weefeffecten 218
 - Variaties in dichtheid 220
 - Structuurgarens 221
 - Garencombinaties 222
 - Wikkels maken: inspiratie uit een ansichtkaart .. 223
 - Verslag van Weefsel 8: een weefsel geïnspireerd
op een ansichtkaart 224

HOOFDSTUK 16

- Weefselanalyse en notaties 229**
 - Weefselanalyse is een stof ontleden 230
 - Weefnotaties 232
 - Een weefplan omzetten naar je eigen methode .. 236

Oplossingen van de oefeningen 238

- Appendix 1. Weefplan notatie 252
- Appendix 2. Merkenlijst getouwen en garens 253
- Appendix 3. Mogelijke weefprojecten 254
- Appendix 4. Puntpapier 256

- Literatuurlijst 259
- Weefwoordenlijst / index 263
- Dank 271
- Colofon 272

Het weefgetouw en weven in de praktijk

Wat is weven?

Bij **weven** ligt één serie draden naast elkaar: de **ketting** of **schering**. Deze draden zijn altijd opgespannen. Een andere, lange draad vlecht heen en weer en over en onder de kettingdraden door: de **inslag**.

Er zijn veel technieken om stof mee te maken. Zelfs zonder draad, vilten bijvoorbeeld. Breien en haken doe je met één draad met hulp van een haaknaald of breinaalden. Elke volgende steek lust in een vorige. Macramé werkt met een serie draden die je met elkaar verknoopt. Kantklossen komt dichterbij weven. De draden worden onderling vervlochten.

Van al deze technieken heb je voor weven het meeste gereedschap nodig.

1.A Een tafelweefgetouw.

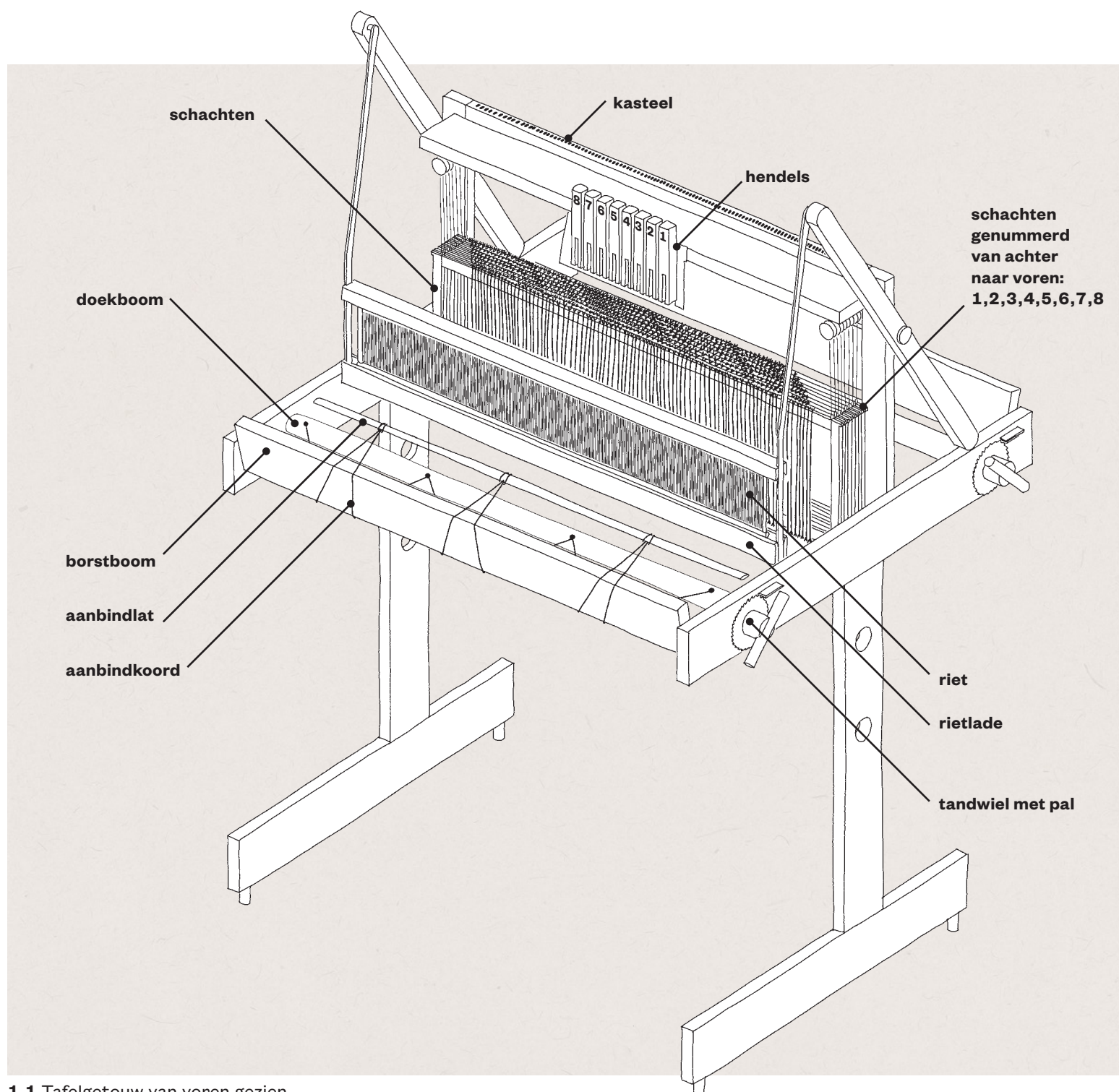
Het weefgetouw

Hier leer je een weefgetouw kennen. Hoe de onderdelen heten en waar ze voor nodig zijn.

Waar kun je zoal op weven? Bijvoorbeeld op een spijkerraam. Een rechthoek van hout met op de korte zijden spijkertjes. Om die spijkers wind je de lengtedraden. Erop weven is leuk, maar de grootte van je project is beperkt. Je kunt de afstand weven tussen de latten met spijkers, langer niet. Een ander eenvoudig apparaat waarop je kunt weven is een **hevelrietgetouw** (in het Engels: *rigid heddle loom*). Om te weven til je eerst de ene helft van de draden op. Je weeft een inslag. Dan til je de andere helft op en je weeft de tegengestelde inslag. Hoe breder het weefsel hoe zwaarder het tillen wordt. Dat is niet fijn voor je rug, nek en schouders. Breder dan 30 cm valt niet aan te raden.

Er zijn eindeloos veel typen getouwen. De exotische en meer technische staan niet in dit boek. Het fijnste is een **weefgetouw**. Dat geeft veel mogelijkheden. Het houdt de kettingdraden via een opwindmechanisme op spanning. Je ketting kan veel langer zijn dan op een spijkerraam. Met tandwielen kun je de ketting afwinden en de geweven stof opwinden. Je kunt dus langere stukken weven. Je kunt de draden zó ordenen dat je patronen kunt weven. En het getouw houdt het weefsel op breedte.

In dit boek begin je op een **tafelgetouw**, foto 1.A. Zet het op tafel of op een **onderstel**. Je bedient het met de hand. Breder dan 70 cm is niet aan te raden. Dat wordt weer zwaar werk. **Trapgetouwen** komen in dit boek aan bod vanaf hoofdstuk 11. Alle praktijkoefeningen in dit boek kunnen op tafelgetouwen en trapgetouwen met 4, 8 of meer schachten geweven worden.

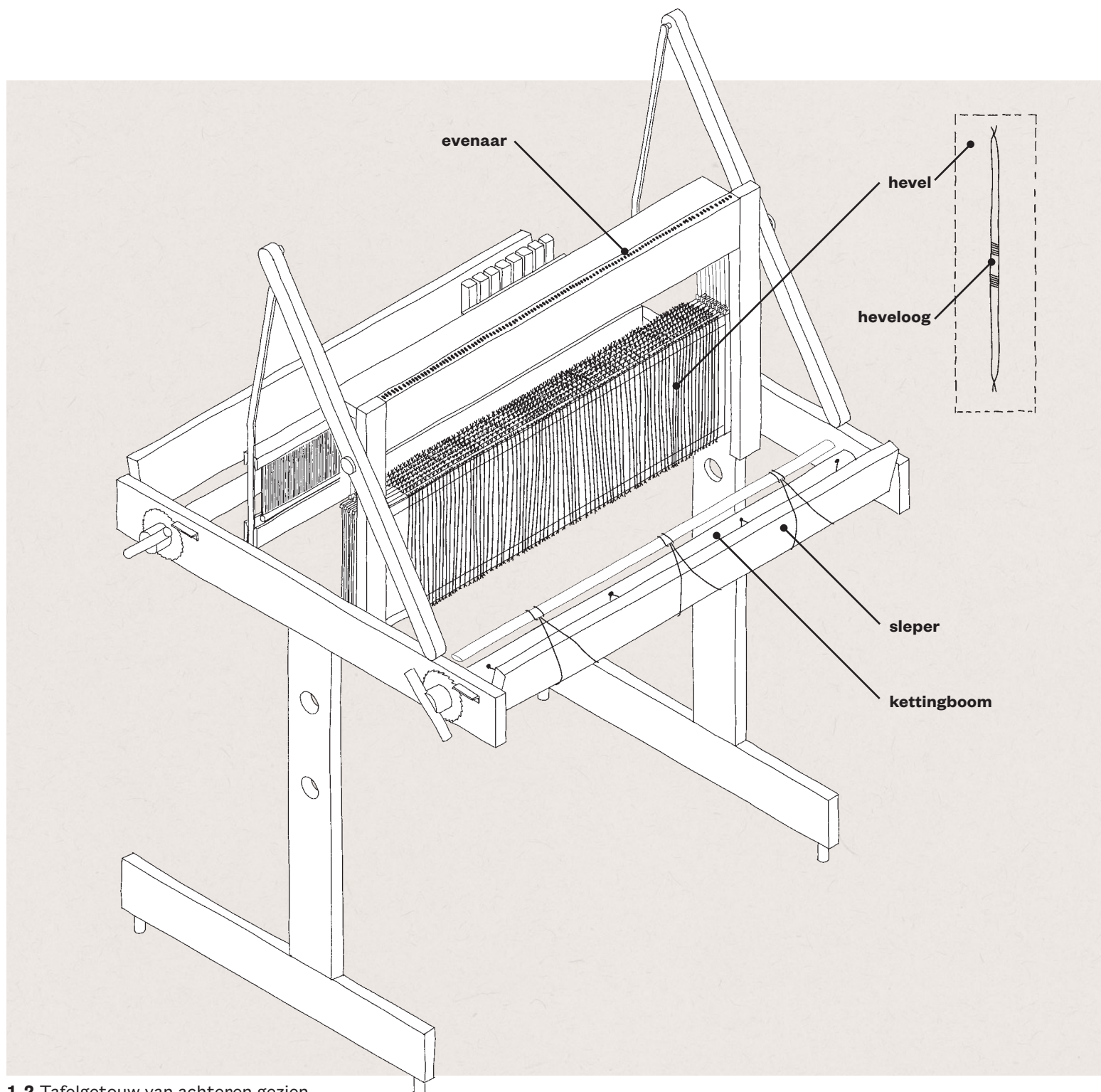
1.1 Tafelgetouw van voren gezien.

DE VOORKANT VAN HET GETOUW

De voorste en bovenste balk is de **borstboom**. Hierover schuift geweven stof naar je toe. Onder en vaak wat naar achteren zie je de ronde **doekboom**. Geweven stof rolt hieromheen. Rechts aan de doekboom zit een **tandwiel met pal**. Daarmee kun je de stof oprollen. Je kunt daarmee ook de spanning op de kettingdraden regelen. Het weefsel op gelijkmatige spanning houden is een van de belangrijkste functies van het getouw.

Nu het getouw nog leeg is zie je de **aanbindlat**, die is met drie **aanbindkoorden** vastgemaakt aan de doekboom. Het **kasteel** is de opbouw midden in het getouw. Er hangen schachten in. Aan de voorkant zijn **hendels**. Daarmee til je de **schachten** op. Er zijn net zoveel hendels als er schachten zijn. Hier zijn dat er 8. De meest rechter hendel 1 is verbonden met de

achterste schacht. Je ziet katrollen. Daarover lopen de koorden van de schachten naar de hendels. Van de opstaande 'ondersteuners' hangt de **rietlade** aan twee 'armen' naar beneden. De rietlade is een dubbele schuif waartussen een metalen kam zit. Die kam noemen we het **riet**. Vroeger werden ze van echt riet gemaakt. Je kunt het riet verwisselen voor een andere maat. Dat doe je door het klittenband bovenop los te maken. Je kunt dan de houten bovenkant die op het riet ligt eraf tillen. Nu kun je eenvoudig het riet uitnemen en een ander erin zetten. Het riet houdt je ketting op breedte. Met de rietlade sla je een inslag tegen het weefsel aan. Soms heeft een getouw een **schuitleider**. Dat is een bredere houten rand onder aan de rietlade. Andere tafelgetouwen hebben klemmetjes die de rietlade naar achteren vasthouden.

1.2 Tafelgetouw van achteren gezien.

DE ACHTERKANT VAN HET GETOUW

Onderaan en een beetje naar binnen zit de **kettingboom**. Het is de rol waarop de ketting wordt gewikkeld. Er zit ook een tandwiel met pal aan vast. Daarmee kun je de ketting **opbomen** of afwinden. Er zitten drie aanbindkoorden aan de kettingboom. Daarin hangt de aanbindlat. De **sleper** of **strijkboom** is de balk erboven. Merk je ook dat veel onderdelen 'boom' heten? Dat komt omdat in oude weefgetouwen stukken boomstam werden gebruikt. De ketting gaat van de kettingboom over de sleper naar de schachten.

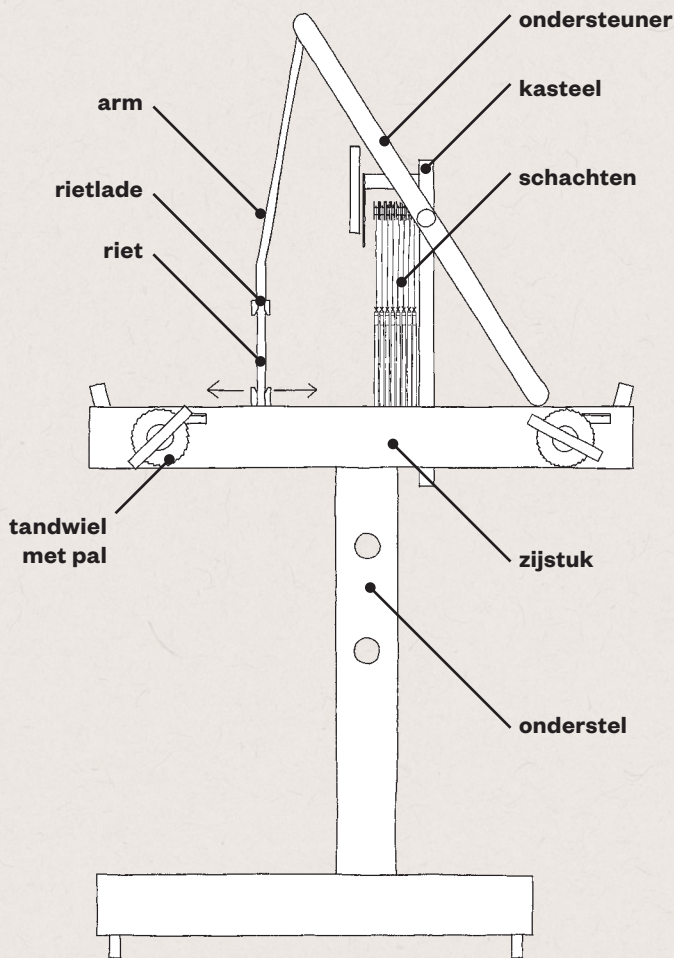
De schachten hangen in het kasteel. Het zijn ramen van hout met plastic zijkantjes. Er zijn ook schachten van aluminium of hout. Soms bestaan schachten slechts uit een bovenlat en een in de hevels hangende onderlat. De **hevels** zijn polyester lusjes die op de

schachten geschoven zijn. Elke hevel heeft een heveloog. Elke draad van de ketting gaat door één **heveloog** op één schacht. De volgorde waarin de kettingdraden door de schachten zijn geregen bepaalt het patroon.

Moderne polyester **Texsolv-hevels** zijn een echte verbetering. Daarvan staan de oogjes open. Vroeger maakte iedereen zijn eigen hevels. Je knoopte ze van katoen. Dat is veel werk en de oogjes wilden niet goed openstaan. Er zijn ook weefgetouwen met metalen hevels. Sommige zijn plaatjes met een oog erin. Andere zijn gemaakt van draad. Het voordeel is dat ze gemakkelijk over de schachten schuiven. Het nadeel is dat ze lawaaiig zijn bij het weven. Bovendien zijn ze zwaar en nemen veel ruimte in. De **evenaar** boven op het getouw is een open plastic kam. In dit boek wordt hij niet gebruikt.

Oefening 1.1

Zoek wat plaatjes van weefgetouwen.
Probeer de onderdelen te benoemen.

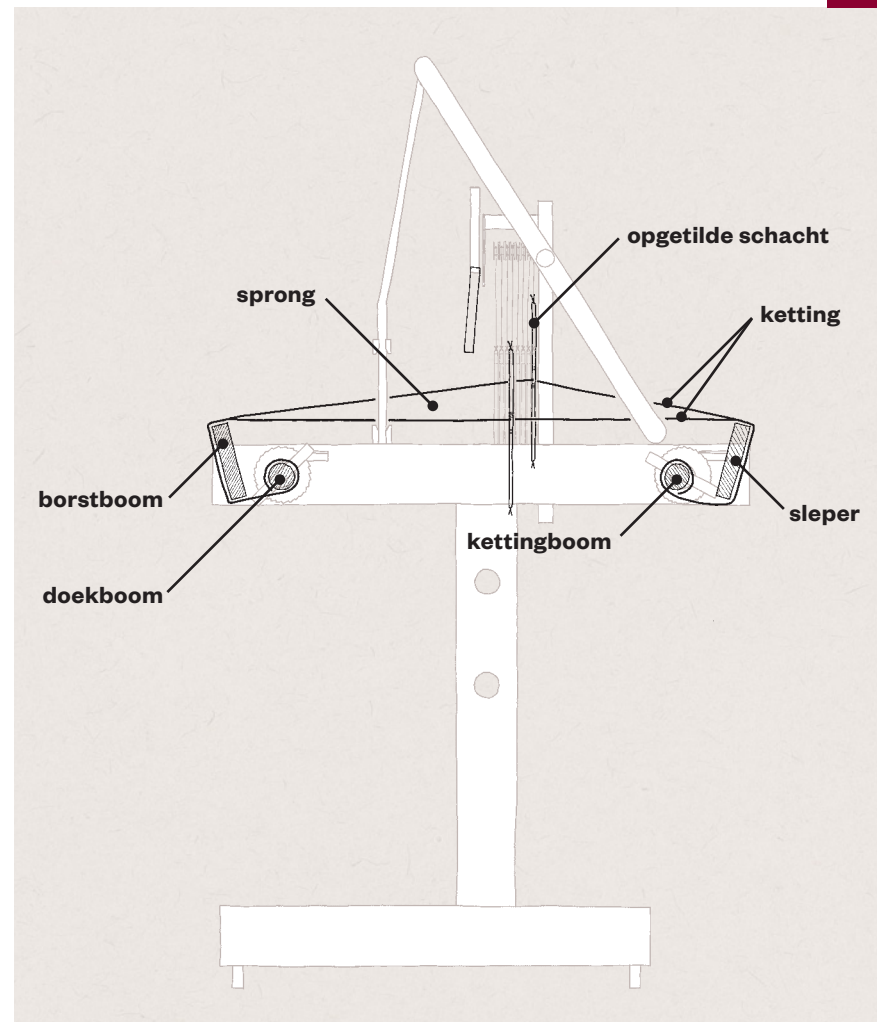
1.3 Tafelgetouw van opzij gezien.

DE ZIJKANT VAN HET GETOUW

De tandwielen met pal en draaihendel vallen op. Ze zijn bedoeld om het weefsel te kunnen doorschuiven en de ketting op spanning te houden. De zijstukken zorgen voor de benodigde stevigheid. Het kasteel biedt plaats aan 8 schachten. Op elke schacht zitten hevels. Elke draad wordt apart in een hevel ingeregeng. Van de zijstukken steken de ondersteuners schuin omhoog via het kasteel naar de armen van de **rietlade**. Met of zonder weefsel kun je een tafelgetouw goed plat vouwen. Zie hiervoor de handleiding van het getouw.

DE WERKENDE DELEN

Dit zijn de bepalende onderdelen van het weefgetouw, tekening 1.4. De kettingboom zit achter in het weefgetouw en bewaart de nog niet geweven ketting. De

1.4 De werkende delen van het getouw.

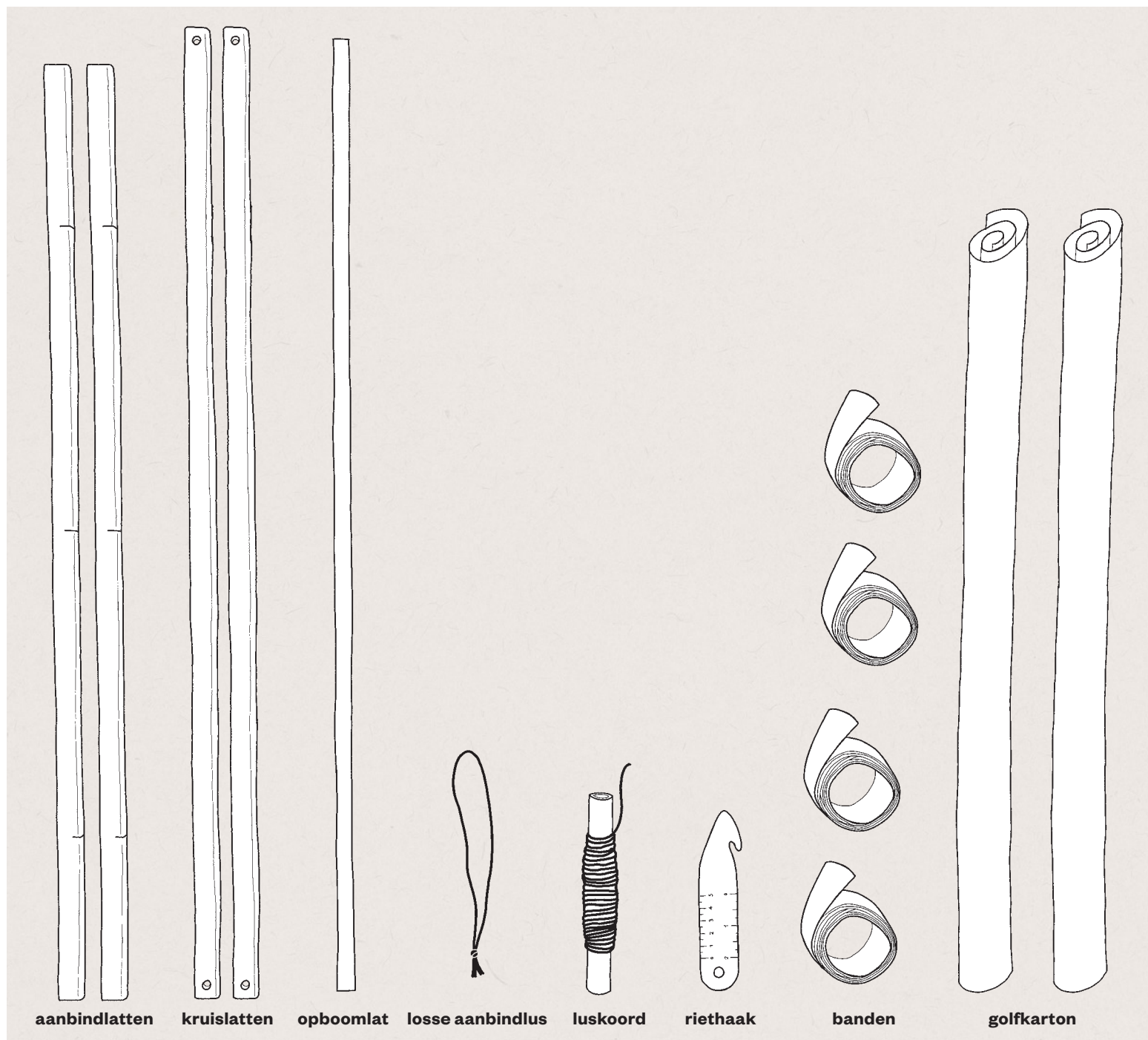
doekboom zit voor in het getouw en bewaart geweven stof. De borstboom en de sleper zorgen dat de ketting vlak door het getouw loopt.

Elke draad in de ketting gaat apart door een hevel op een schacht. De volgorde van de draden in de schachten bepaalt wat voor patronen je kunt weven. Het riet en de rietlade houden het weefsel op breedte en duwen de inslag op zijn plek. Op deze tekening zie je de opening tussen de kettingdraden, die ontstaat als je hendels omzet en schachten optilt. Die opening heet **sprong** of **vak**. De inslag wordt voor in de sprong gelegd.

SCHACHTNUMMERING

We nummeren schachten van achter naar voren, tekening 1.1. Schacht 1 is dus aan de achterkant van het getouw. Schacht 8 hangt vooraan. Het is logisch om zo te tellen. De ketting is het “werkende” deel van het weefsel dat op het getouw gespannen is. Kettingdraden worden opgetild en weer neergelaten. De inslag loopt passief tussen de draadopening door. De ketting beweegt bij het weven van achter naar voren. Hij komt het eerst aan bij de achterste schacht. Daarom noemen we die schacht 1.

Maak nu oefening 1.1.

1.5 Losse onderdelen van het weefgetouw.

Losse onderdelen

Bij een weefgetouw horen een aantal kleine, losse onderdelen, tekening 1.5.

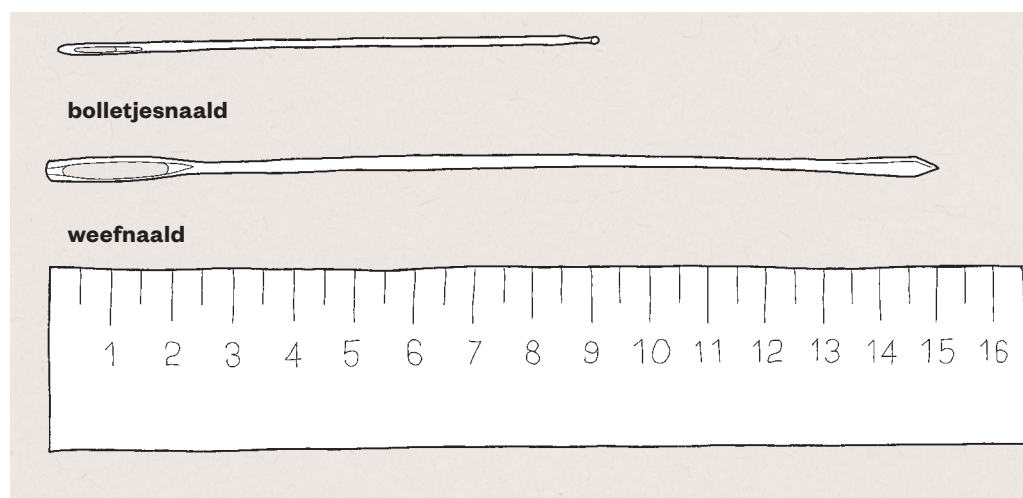
- Twee **aanbindlatten**, twee **kruislatten** en een aantal **opboomlatten**.
- We maken straks zelf **aanbindlussen** van 15 cm lang. Eén aanbindlus voor elke 2 cm weefbreedte.
- Een **luskoord** op een klosje van 6 x de breedte van het getouw.
- Een **riethaak**.
- Vier banden van 2 m lang.
- Verder komen twee 50 cm lange stukken golfkarton zo breed als het getouw goed van pas.

In een lange smalle tas berg je de latten en het karton op, foto 6.1. In een apart zakje houd je de kleine losse dingen bij elkaar.

Verdere benodigdheden

Vul een etui met de volgende spullen: potlood, punten-slijper en gum. Die zijn altijd nodig. Een balpen en kleurpotloden zitten er natuurlijk ook bij. Liniaal, centimeter, papieren plakband en gewoon plakband heb je regelmatig nodig. Koop verder een blok ruitjespapier van een halve cm bij een halve cm per vakje om goed te kunnen tekenen.

Schaf ook aan: een stevige scherpe schaar om stof of bundels garen te knippen en een klein puntig schaar-tje om individuele draden te knippen. Verder een speldenkussen met spelden, een **bolletjesnaald** en een **weefnaald**, tekening 1.6. Het zijn allemaal dingen, die je tijdens het weven dicht bij de hand wilt hebben. Een bolletjesnaald is er in verschillende maten. Hij is langer dan een stopnaald en heeft geen punt maar een bolletje. Die komt van pas bij het terugsteken van draden in een weefsel. Hij prikt namelijk nooit door een draad. Hij glijdt erlangs. Een weefnaald is een lange naald (± 15 cm) met een groot oog en een driekantige punt. Die gebruik je om even gauw een proef op een stukje karton te weven, hoofdstuk 9.

1.6 Verdere benodigdheden.

WAT NU?

Je hebt al een weefgetouw en het lijkt niet precies op het voorbeeld.

Er zijn veel tafelgetouwen in omloop. Je kunt op Marktplaats merkgetouwen en zelfbouw vinden. Ik heb lichte argwaan tegen zelfgebouwde getouwen. Merkgetouwen zijn vaak beter ontwikkeld. Achter in het boek staat een lijst van goede weefgetouwen, appendix 2.

Je hebt een weefgetouw gekregen maar er ontbreken onderdelen.

Kijk of je de onderdelen bij kunt laten maken en of dat in prijs redelijk is.

Je hebt een getouw met katoenen hevels of met de oudere Texsolv-hevels waarvan het oog nog dicht valt. Vervang ze meteen door moderne Texsolv-hevels! Let op de lengte. Die moet bij de hoogte van je schachten passen.

tips

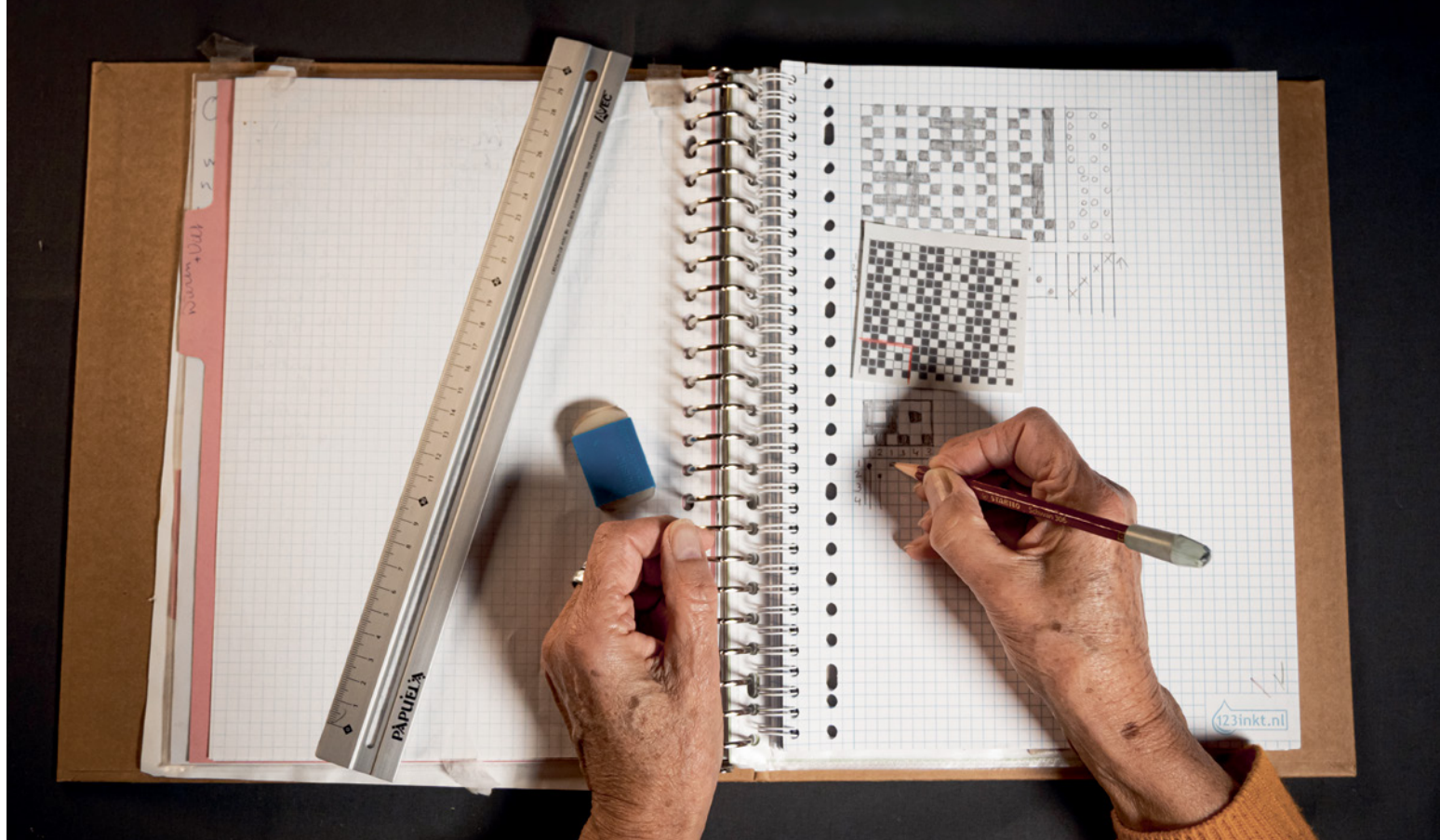
1 Koop je wel eens nieuwe schoenen zonder passen? Voordat je tot koop overgaat loop je er toch eerst een stukje op. Dat geldt ook voor een weefgetouw. Koop geen weefgetouw voordat je erop geweven hebt, of op zijn minst

een keer achter hebt gezeten.

2 Laat je bij koop adviseren door een ervaren persoon.

3 Onmisbare en nuttige hulp-gereedschappen komen verder aan bod in de hoofdstukken

waar je ze voor het eerst nodig hebt. Een scheerraam (H3), rieten en riethaken (H4), steeklatten (H5), een franje-draaier (H6), een parapluwinder en een bolwinder (H8). Schuitjes (H9).

1.B Aan de slag!

Handweven in vijf stappen

Weven kost tijd. Bedenk dat er vijf stappen zitten tussen het begin en het afronden van een product. Deze stappen kosten een beginner elk ongeveer evenveel tijd. Je kunt dus maar beter leren genieten van iedere stap. Eerst het lijstje, dan in volgende hoofdstukken de details:

STAP 1 ONTWERP

Je bedenkt een project, maakt een ontwerp en rekent uit hoe lang en breed je ketting moet zijn. Dat leg je vast in de **kettingbrief**.

STAP 2 KETTING SCHEREN

Je **scheert** of **haspelt** de ketting: je brengt daarmee de kettingdraden op geordende wijze bij elkaar en op gelijke lengte.

STAP 3 WEEFGETOUW OPZETTEN

Je rijgt de ketting door het riet en dan op het getouw door de hevels, bevestigt hem aan de kettingboom en boomt hem op. Dan maak je de ketting vast aan de aanbindlat die verbonden is met de doekboom.

STAP 4 WEVEN

Je weeft het project: je legt de inslag tussen de kettingdraden en slaat hem aan met het riet. De geweven stof rol je op de doekboom.

STAP 5 AFWERKEN

Je werkt het project af: door zomen, afknopen of naaien. Daarna komen bij veel projecten nog wassen, drogen en strijken. Je documenteert je werk in een **verslag** van het weefproject.

Dat is alles! Maar je zult wel merken dat het nog een heel gedoe is om deze stappen te kunnen zetten. Gewoon beginnen, netjes werken en... volhouden!

Colofon

Leren Weven is bedacht en geschreven door Mirja Wark. Dit boek is in eigen beheer uitgegeven door Golden Haand i.s.m. Stichting Fibershed Nederland.

Mirja Wark / *Leren Weven*
Golden Haand Weefcentrum
Stichting Fibershed Nederland
ISBN 9789083436227
© Mirja Wark, Golden Haand, 2026
lerenweven.nl | *goldenhaand.nl* | *fibershed.nl*

Eerste Druk, augustus 2026. Oplage 1500.

Redactie: Ide van der Molen
Correcties: Joke Buurma | *detekstredactie.nl*
Ontwerp: Bouwe van der Molen | *bouwe.is*
Lettertype: Founders Grotesk | *klim.co.nz*
Illustraties: Nienke Heijes | *nienkeheijes.nl*
Fotografie & video's: Joshua Noteboom | *mediavanjos.nl*
Anneke Hymmen | *annekehymmen.nl*
Weefacteur: René Wijnants
Drukwerk: Drukkerij Wilco, Amersfoort | *wilco.nl*

Leren weven is hét boek voor wie zelf verrassende en mooie weefsels wil maken.

Heb je altijd al willen weven? Of doe je het al, maar wil je de techniek beter in de vingers krijgen? Dan is dit boek iets voor jou.

De techniek van het handweven wordt hier stap voor stap uitgelegd. Van het allereerste begin tot een gevorderd niveau. De teksten worden ondersteund door heldere tekeningen, foto's en video's. De praktijk staat centraal. Dankzij haar jarenlange ervaring als weefdocent weet Mirja Wark als geen ander welke uitdagingen je kunt tegenkomen, en hoe je ze kunt oplossen.

Wanneer je de opdrachten in dit boek hebt uitgevoerd heb je geleerd je eigen ontwerpen te maken, en andermans weefnotatie goed genoeg te begrijpen om de ontwerpen over te nemen.

Ontdek hoe eindeloos veel mogelijkheden het weven te bieden heeft!

